

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 3607/20
15.4.2021. године
Београд

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Владиславе Милићевић, председника већа, Весне Матковић и Тање Шобат, чланова већа, у парници тужиоца Агроиндустријске комерцијалне банке “АИК банка” а.д. Ниш, улица Николе Пашића бр. 42, коју заступа пуномоћник Божидар Берић, адвокат из Новог Сада, улица Стевана Брановачког бр. 11, против туженог АА из ..., улица ... бр. ..., кога заступа пуномоћник Владимир Добрић, адвокат из Београда, улица Бирчанинова бр. 15, ради дуга, одлучујући о жалби туженог изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П 1535/18 од 11.2.2020. године, у седници већа одржаној дана 15.4.2021. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 1535/18 од 11.02.2020. године, и предмет враћа првостепеном суду, на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1535/18 од 11.02.2020. године, ставом првим изреке, укида се решење о извршењу Четвртог општинског суда у Београду И 15111/09 од 15.10.2009. године. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу исплати износ од 10.442.379,40 динара на име главнице, са законском затезном каматом почев од 11.01.2020. године па до исплате, као и износ од 13.554.057,04 динара, све у року до 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом принудног извршења. Ставом трећим изреке, одбијен је прекид поступка до намирења тужиоца у складу са усвојен планом реорганизације. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 582.500,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом принудног извршења.

Против наведене пресуде, тужени је благовремено изјавио жалбу, из свих законом прописаних жалбених разлога.

Испитујући правилност првостепене пресуде у складу са одредбом члана 372 Закона о парничном поступку објављеном у "Службеном гласнику РС" бр.125/04, 111/09, а који се примењује у конкретној парници на основу члана 506 став 1 ЗПП ("Службени гласник РС" бр.72/2011, са каснијим изменама и допунама), другостепени суд је закључио да је жалба туженог основана.

Према разлозима првостепене пресуде, тужилац је са АТП "Војводина" а.д. Нови Сад, закључио уговор о кредиту дана 15.08.2007. године којим је тужилац одобрила кориснику кредита износ од 10.000.000,00 динара који мора бити враћен-измирен у целости најкасније 15.08.2008. године. Као средство обезбеђења, закљученим уговором је између осталог предвиђено да овде тужени преда банци соло меницу са клаузулом "без протеста" и меничним овлашћењем којим се банка овлашћује да иста може попунити сагласно критеријумима из овог уговора и поднети их на наплату. Меничним пуномоћјем које је потписано од стране овде туженог у својству дужника дана 15.08.2007. године, дужник је изјавио да банци издаје и предаје соло меницу са клаузулом "без протеста", ради плаћања обавеза из уговора о кредиту од 15.08.2007. године закљученом између "АИК банке" а.д. Ниш, главна филијала Нови Сад и АТП "Војводина" а.д. Нови Сад ради плаћања обавеза по основу обавеза поменутог уговора. Дужник овлашћује банку да због нередовног измиривања обавеза може попунити меницу на износ доспелог-неплаћеног дуга са обрачунатом каматом и то без протеста и извештаја, а такође изјављује да је у потпуности упознат са садржином напред поменутог уговора и да исти прихвата у целости. Тужени је предао тужиоцу меницу број ... са својим потписом на левој страни меничног писмена, изнад серијског броја менице и лево од меничног слога, заједно са меничним пуномоћјем од 15.08.2007. године. Меница је издата у Новом Саду дана 15.08.2007. године, гласи на износ од 11.488.143,46 динара, са даном доспелости 19.12.2008. године, гласи по наредби "АИК банка" а.д. Ниш главна филијала Нови Сад, са клаузулом "без протеста и трошкова". У меници је као место плаћања означен Нови Сад, "АИК банка" а.д. Ниш, а као трасат је означен АА са станом у ..., улица ... бр. ... Дописом од 28.10.2008. године тужилац је обавестио туженог да како у дужем временском периоду није обезбедио довољно средстава за намирење свих обавеза на текућем рачуну АТП "Војводина", а како је за наплату доспео целокупан износ по динарском кредиту АТП "Војводина" стекли су се услови за активирање средстава обезбеђења којима тужилац располаже и да је на дан 28.10.2008. године дуг 11.214.989,81 динара, а наведено писмено тужилац је упутио туженом дана 09.12.2008. године и повратница се вратила са потписом овде туженог. Из решења Привредног суда у Новом Саду Ст 9/2010 од 05.04.2011. године утврђено је да у коначној листи признатих и оспорених потраживања овде тужиоцу признато потраживање као повериоцу на износ од 12.892.157,37 динара главног дуга. Из налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке и допуна налаза утврђено је да износ од 11.488.143,46 динара на који је меница попуњена, са роком доспелости 19.12.2008. године (када је кредит проглашен доспелим у ураћен обрачун дуговања дужника из уговора о кредиту), одговара доспелим обавезама главног дужника на дан 19.12.2008. године. Даље је вештачењем утврђено да на дан 10.01.2020. године, главни дуг туженог износи 10.442.379,40 динара, а законска затезна камата обрачуната по простом интересном рачуну износи 13.554.057,04 динара.

Полазећи од наведеног, примењујући одредбе чланова 17 став 1 и 1065 Закона о облигационим односима, те одредбе члана 16 став 1 и 2, члана 107, члана 108 и члана

110 став 1 Закона о меници, првостепени суд је одлучио као у изреци. Ово због што је овде тужилац као поверилац извршио своју уговорну обавезу и дужнику Привредном друштву АТП “Војводина” а.д. Нови Сад, исплатила износ од 10.000.000,00 динара, што међу странкама и није било спорно, а дужник из тог уговора о кредиту није испунио своју обавезу уредне отплате кредита, то је тужени као издавалац бланко сопствене (соло) менице издате као средство обезбеђења уговора о кредиту сходно члану 6 уговора, а попуњен од стране ремитента-тужиоца у складу са меничним пуномоћјем од 15.08.2007. године, обавезан да исплати утужени износ, коначно утврђен вештачењем дана 13.01.2010. године. Спор у овој правној ствари је чист менични спор, заснован на меници као апстрактној и строго формалној хартији од вредности, као и чињеници да меница ствара обавезу независно од основног посла. Меница која је издата од стране туженог као бланко сопствена (соло) меница, је касније попуњена у складу са овлашћењем о попуњавању менице и основним послом поводом кога је издата. Бланко меница је меница која, у тренутку када је издата, вољом издаваоца, не садржи све битне меничне елементе, а дата је меничном повериоцу да је касније, уколико буде требало попуни и искористи. Са друге стране, сопствена меница једнострана изјава воље издаваоца, којом се издавалац обавезује да ће у року доспелости исплатити повериоцу или по његовој наредби одређеном лицу новчану своту означену у меници. По налажењу првостепеног суда, на квалификацију менице, као сопствене, нити на њену пуноважност, не може утицати менична клаузула која у својој бити представља акцепт (“признајем без трошкова и поступка-АА”), односно чињеница да у меници није означен трасант, јер меница поседује све битне елементе за њену пуноважности из члана 107 Закона о меници. Даље, по налажењу првостепеног суда, чињеница да је потпис издаваоца унет у менично писмено у наведеној форми (“признајем без трошкова и протеста... АА”), као и постојања дела реченице пре потписа туженог (као издаваоца), не значи да меница не поседује свој конститутивни менични елемент. Он постоји у меници, али се налази на неуобичајеном месту потписа издаваоца. Закон о меници прописује само обавезне меничне елементе које меница, у зависности од врсте менице треба да поседује, али не одређује где се тачно такви елементи морају налазити у хартији од вредности, већ је то препуштено пракси и правном промету. Из истих разлога, уношење туженог као трасата не утиче на квалификацију менице као сопствене, односно не може променити њену суштину и квалитет, учинити је трасираном, јер је меница издата као бланко и сопствена меница, те вишак “збуњујућих” меничних елемената не утиче на ваљаност менице, с обзиром да она поседује све елементе које прописује члан 107 Закона о меници. Наведени члан говори о неопходности означавања издаваоца менице, који иако најчешће јесте трасант ипак то не мора увек бити. У том смислу не могу се прихватити наводи туженог да спорна меница није пуноважна ни као трасирана ни као сопствена, јер нема потписа издаваоца менице-трасанта. Потпис субјекта који емитује меницу постоји, али се не налази у доњем десном углу, већ лево и попреко од меничног слога на левој страни меничног бланкета. По налажењу првостепеног суда наведено није противно ни начелу формалности менице, упркос чињеници да је лева страна меничног бланкета погодна за уписивање клаузула о меничном акцепту авалу и слично, али ово правило није без изузетка, те се не може искључити могућности потписивања менице од стране издаваоца управо на том месту, што је у конкретном случају и учињено. Првостепени суд даље закључује да се не могу прихватити ни наводи туженог да је меница попуњена противно овлашћењу из меничног пуномоћја, како у погледу уписаног датума доспелости, тако и у погледу уписане меничне своте. Ово због тога што је како

уговором о кредиту тако и меничним пуномоћјем изричито предвиђено да банка може попунити меницу на износ доспелог а неплаћеног дуга са обрачунатом каматом, што је и учињено, а што је потврђено вештачењем од стране вештака економско-финансијске струке. Одредбом члана 7 Уговора о кредиту је предвиђено да банка може раскинути уговор и захтевати једновремену исплату кредита уколико дужник повреди ма коју обавезу из уговора о кредиту, па како међу странкама није било спорно да Привредно друштво АТП “Војводина” није испунило своју обавезу, тужилац је сачинио обрачун доспелих потраживања дана 19.12.2008. године. Овлашћење банке да прогласи кредит доспелим деривира из наведеног члана основног посла, а како се кредит може прогласити доспелим пре рока предвиђеног за враћање, јасно је да банка може прогласити кредит доспелим и накнадно, по истеку овог рока, па и након истека рока од 4 месеца, како то тужени у поступку истиче, с обзиром да је имао у поседу бланко меницу коју може испунити са било којим датумом у оквиру рокова застарелости, уз обавезу да је на дан доспелости или најкасније два дана након доспелости презентује меничном дужнику на исплату, јер је меница “тражљива” хартије од вредности. Имајући у виду наведено, супротно наводима туженог, пуноважна је меница коју је менични поверилац-ремитент накнадно попунио уписивањем битних меничних елемената-меничне своте и рока доспелости, који су одређени и одредиви на основу правног посла који је био основ за издавање менице, а овлашћење издаваоца за накнадно попуњавање менице додатни необавезни елемент истог основног посла и представља изјаву о давању сагласности за накнадно попуњавање менице у складу са правним послом који је био основ за издавање менице. Првостепени суд није прихватио ни наводе туженог да је меницу потписао као запослени у Привредном друштву АТП “Војводина” или евентуално јемац за исплату дуга главног дужника, јер би меница тада била снабдевена печатом предузећа и са навођењем адресе предузећа, уместо личне адресе туженог. Осим тога, тужени не може бити ни јемац, јер ни у уговору о кредиту ни у меничном пуномоћју нема одредбе на основу којих би се могло стећи наведено својство туженог. Ценећи приговор недостатка пасивне легитимације првостепени суд је нашао да није основана јер је тужени главни менични дужник по меници ..., коју је потписао као издавалац, сходно начелу самосталности меничне обавезе издавалац као последњи дужник и пандан трасату код акцептиране трасиране менице, одговара тужиоцу као ремитенту и јесте пасивно легитимисан за захтевање меничне своте. Са изнетих разлога првостепени суд је одлучио као у ставу другом изреке. Како две одлуке о истом захтеву не могу паралелно егзистирати, те како се износи из решења о извршењу и прецизираног тужбеног захтева не могу ускладити, нити је суд овлашћен да такво усклађивање спроведе, примењујући члан 460 Закона о парничном поступку, одлучио је као у ставу првом изреке. Одлуку као у ставу трећем изреке првостепени суд је донео примењујући одредбу члана 222 ЗПП, налазећи да нису испуњени услови за прекид поступка, који су прописани наведеним чланом, а чињеница да је у поступку стечаја главног дужника усвојен план реорганизације којим је предвиђен рок отплате обавезе из уговора о кредиту на 7 година, без утицаја су на ову парницу, како из разлога постојања непосредног правног односа између тужиоца и туженог по основу менице, тако и услед чињенице да је стечајни поступак окончан, а главни дужник престао да постоји.

Међутим, оваква одлука првостепеног суда се за сада не може прихватити као правилна, јер се основано жалбом туженог указује да су дати разлози у образложењу нејасни, делимично противуречни стању у списима, чиме је првостепени

суд починио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 361 став 2 тачка 12 ЗПП.

Наиме, првостепени суд закључује да је тужени издавалац бланко сопствене (соло) менице, да на квалификацију менице као такве нити њену пуноважност, не може утицати менична клаузула која у својој бити представља акцепт, односно да у меници није означен трасант, јер меница поседује све битне елементе за њену пуноважност из члана 107 Закона о меници, да уношење туженог као трасата не утиче на квалификацију менице као сопствене, односно не може је учинити трасираном, да вишак “збуњујућих” меничних елемената у овој правној ствари не утиче на ваљаност менице, јер она поседује све елементе које прописује члан 107 Закона о меници.

Према форми коју прописује Закон о меници, постоје две основне врсте меница и то трасирана (такозвана вучена) меница и сопствена меница. Код трасиране менице, издавалац менице (трасант) даје налог другом лицу (трасату - по правилу свом дужнику), да меницу плати трећем лицу (ремитенту - по правилу повериоцу). Код сопствене менице се њен издавалац (трасант) обавезује да ће он у време доспелости менице исплатити меничну своту свом ремитенту односно лицу које ремитент одреди. Дакле и код трасиране и код сопствене менице издавалац менице је у меници означен као трасант. Особености трасиране менице су у томе да код трасиране менице, издавалац менице (трасант) може да нареди да се она поднесе на акцептирање трасату а до акцептирање менице долази на основу претходног споразума између повериоца и дужника. Меница је по својој природи строго формални правни акт и у највећем броју случајева попуњава се унапред одштампан бланко садржај (издаје Народна банка Србије), на коме је наведена серија (серијски број менице), остављено празно да се попуни, између осталог: када је издата, датум доспећа, по чијој наредби се плаћа, колики је износ, ко је трасант и ко је трасат. У поднетом предлогу за извршење, тужилац наводи да тужени као акцептант и главни менични дужник није извршио своју меничну обавезу о року ни на писмени позив повериоца од 15.08.2007. године, који је тужени лично преузео дана 10.12.2008. године. Дакле, сам тужилац означава туженог као акцептанта. Имајући у виду наведено, првостепени суд заправо није разјаснио какву је меницу тужени издао, те да ли иста испуњава строге услове, било за трасирану меницу, било за сопствену меницу. Даље, нејасно је образложење првостепеног суда да се кредит може прогласити доспелим и накнадно, а што је од утицаја на датум доспећа уписан у меницу, имајући у виду чињеницу да је према уговору о кредиту који је закључен између тужиоца и АТП “Војводина”, а за који је издата спорна меница, корисник кредита био дужан да кредит исплати закључно са 15.08.2008. године, при чему према уговору је рок за враћање кредита био 12.11.2007.године, уз могућност да се потраживање банке по уговору може обновити на захтев корисника, а уз услове како су даље уговорени, и да је у том случају рок 15.08.2008.године. Даље, не може се за сада прихватити као правилан и закључак првостепеног суда који се односи на прекид поступка, због постојања непосредног правног односа између тужиоца и туженог по основу менице, тако и услед чињенице да је стечајни поступак окончан, а главни дужник престао да постоји, с обзиром да у списима предмета нема трага да је стечајни поступак окончан, а главни дужник престао да постоји.

Са изнетих разлога, првостепена пресуда је морала укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновном суђењу, првостепени суд ће отклонити неправилности на које му је напред указано, па ће пошто правилно и потпуно утврди чињенично стање, правилном применом материјалног права донети нову, јасно образложену и на закону засновану одлуку. Како одлука из става првог изреке, зависи од коначног исхода спора, иста је такође морала бити укинута.

Са изнетих разлога, на основу одредбе члана 376 став 1 ЗПП одлучено је као у изреци, стим што је укинута и одлука о трошковима поступка садржана у ставу четвртом изреке, јер зависи од коначног исхода парнице.

Председник већа-судија
Владислава Милићевић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић